

Latwēfchu Awīses.

60. gada-gabhjums.

Nr. 2.

Trešchdeenā, 14. (26.) Janwarī 1881.

1881.

Redaktora adrese: Pastor J. Weide, zu Neuhausen pr. Hasenpöth, Kurland. — Ekspedizija Beshorn lga grahmata-bohdē Jelgawā.

Latw. Aw. maksā par gadu Jelgawā 1 rubl., Rihgā fanemoht pee Daniel Minus lga, kauf-eelā Nr. 5, Fischeera un Freya namā, 1 trepi augšchup, 1 rubl. 20 kap., par pastī fanemoht 1 rubl. 50 kap.

Apstellešchanas peenem:

Jelgawā, Ferd. Beshorna lga grahmata-bohdē, paleijas-eelā Nr. 2. **Ruldigā**, Ferd. Beshorna lga grahmata-bohdē. **Bauškā**, R. Vogel lga apteeki. **Rihgā**, D. Minus lga kantori, kauf-eelā Nr. 5, Fischeera un Freya namā. **Walmēerā**, Trey lga grahmata-bohdē. **Walkā**, M. Rudolff lga grahmata-bohdē. **Behterburgā**, pee Behterburgas zeen. Latw. draudses mahzitaja.

Rahditajs: No eelšjemehm. No ahšemehm. Wisjamatahs sinas. Zama-gada jagaidišchana Rihgānōs. Mažinaschana. No Wez-Sahtes 2c. Seemēfchu draugs. Latwēfchu laifraifstu redaktoreem. Abildes. Deijas. Studinaschanas.

No eelšjemehm.

Behterburga. Zihnini pee Geol-Tepes turpinajahs. Skobelēws sino, la 28. Dežemberi Tekinzi, 30 tuhst. leelā flaitā, nejaufchi usbrukufchi muhsu kara-spehklam. Gefahlumā gan Tekinzi dabujufchi wirsrohlu, bet drihs ween muhsejee tohs atkal peewarejufchi un atdsinufchi atpakal zeetokni; weenu kalnu leelgabalu eenaidneeki Kree-weem aiswedufchi prohjam. — Lihds ar leelgabaleem fanemtohs saldatus eenaidneeki nokahwufchi. — Behz tam wehl eenaidneeki mahzahs wirsū muhsu kareweem; bet tika katru reis atfisti atpakal. Muhsu pametumi 28. un 29. Dežemberi pawisam bij: 8 wirsneeki un 102 saldati nonahweti, un 9 wirsneeki un 84 saldati eewainoti; bes tam 8 flinkohpeji pa dalai nonahweti, pa dalai eewainoti. — Eenaidneeku pametumi bij dauds leelaki. — Stipra kaufchanahs bij ari wehl 30. un 31. Dežemberi. Muhsejee uswareja. No muhsejeem frita 1 wirsneeks un 52 saldati; eewainoti tika 5 wirsneeki un 96 saldati. — Eenaidneeku pametumi bij lohti leeli. — Geol-Tepes aplenkščana teel turpinata. — Leelfirsts Konstantins Nikolajewitschs Wisaugstaki atkal apstiprinahs par fchi gada walsts-padohmes preekschneeku. — Par jauneem walsts-padohmes lohzeekem eezelti: Leelfirsts Aleksejs Aleksandrowitschs, generaladjutants Albedinskis, generaladjutants Dolgorukows, ihstenais geheimrahts Lubotschinskis un geheimrahts Rowatewskis.

No Jelgawas. Preeksch seemas-fwehtkeem scheijenes tuwumā, us Jelgawas-Moscheiku dselszeta lihnijs, atrada kahdu jaunekli, kam pahri fkreijoschee dselszeta rati bij galwu nogreesufchi. Newar sinah, waj nelaimigais pats nogulees us fchleenehm jeb iskritis is dselszeta rateem. — **S. Jenschewiga lgs**, Jelgawas Annas basnizas-flohlas jaunalais flohlotajs, aigahja 7. Janwarī us Kalnzeemu par flohlotaju. — **Kurjemes gubernas fkhlu direktors Vogelā lgs** pagohdinahs ar 3. klases Wladimira-ordeni.

No Leel-Platonēs. B. kalpu-mahju kalps nebij mahjās, un wina seewina aiseet us kuhli gohwis flaukt, behrnu weenu paschu istabā atstahdama. Istabā kurahs plihst. Behrns pee-eet pee tahs, fawas faflapufchahs drehbites schahweht. Schahwejoht drehbes aisdegahs; gan behrns kleeđ pehz palihga, pehz mahtes, nesnadams pats few palihdfetees. Gelam palihgs nahf, behrnam weeni fahni jau fadegufchi. Gan atweda dakteri, bet nabaga behrninsch pehz breesmigahm mohlahm ohtrā deenā nomira. — Muhsu apgabalā sagti muhs fahf peemekleht. Augšcham mineto mahju kalpeem klehtis uslaustas un wina nabadsiba isnemta. S. krohga kalejam kaleja-leetas is smehdes issagtas. Alex. W—ters.

Is Pohpes. Tahdu gadu, tā isgahjufchais, gan rets kahds buhs peedfihwojis. Pee mums pluhdi padarija leelu fshahdi. 6. Nowemberi uhdens bij augsti kahpis, tā dauds faimneekem, kuru mahjas upes malā rohnahs, tika fchluhui norauti un staki isskaloti. Seens tika dauds weetas famaitahs, jo uhdens stahweja 2 lihds 3

pehdu augsti; dascha feena kaudse tapa isahrdita un aifesta prohjam. Tapat ari gahja ar tilkeem. Wirpes zeemā bij lohti stipris tilts; bet ledus to iszehla us augšchu, un waram tikai pateiktees kauschu weiklibai un wina duhschigeem publineem, tā tilts netapa pawisam isposhtihst. — Uhdens pluhdi ari upurus pee zilweku dschwibas pee mums prafija. Weens wihrs, kas pehz feena bij gahjis, wakarā eekrita uhdeni un noslihka. Tikai treščajā deenā atrada lihki ledū eefaluschu. — nē.

Meera-teešu apgabali. Pagahjufchā Septemberi muischneeku aprinka-fapulze isstrahdaja preekschlikumu par meera-teešu apgabalu eedalischanu. Schis preekschlikums tagad nu no muischneeku konwenta rewideerehts, tika ar pilsehtu galwahm un aprinka-teešas aseforeem nu tahdā weidā isstrahdahs, kahdu to grib zaur zeen. gubernatoru eefneegt teešu-ministerijai deht apstiprinaschanas. Eedalischana tad nu buhtu schahda: 1.

Rihgas-Walmēeras aprinkī:

1. apgabals: Slohkas pilsehta, Slohkas draudse, Steenu fala un Dohle. 2. apgabals: Rohpaušchu, Alaschu, Abdaschu un Siguldas draudses. 3. apgabals: Krimuldas, Lehburgas, Skultas un Behterupes draudses. 4. apgabals: Nihtaures, Mahlpils, Suntaschu, Jaunpils un Madleenas draudses. 5. apgabals: Niskraules, Kohneses, Leelwahrdes, Iščkiles un Salaspils draudses. 6. apgabals: Walmēeras pilsehta, Walmēeras, Rubenes un Straupes draudses. 7. apgabals: Limbaschas, Ummurgas, Leelupes un Leel-Salazes draudses un Limbaschu pilsehta. 8. apgabals: Allojas, Matihšchu, Diktu un Burtneeku draudses. 9. apgabals: Mas-Salazes un Rubjenes draudses (bes Plahtera un Kirbeles muischahm, kurās grib peedaliht Behrnawas-Wilandes aprinkim).

Zehfu-Walkas aprinkī:

1. apgabals: Zehfu pilsehta un Zehfu, Ahraischu un Raunas draudses. 2. apgabals: Stuijenes, Dshrbenes-Drustu un Jaun-Beebalgas draudses. 3. apgabals: Wez-Beebalgas, Leeferes, Chrglu un Leepkalnes draudses. 4. apgabals: Behrfones, Kalnawas-Beetalwas, Laudones un Westeenes draudses. 5. apgabals: Zehswaines, Lasdones un Lubahnes draudses. 6. apgabals: Walkas pilsehta un Lugaschu, Chrgemes un Chweles draudses, tā ari Kahweru muischah Karolas draudse. 7. apgabals: Trikates, Smiltenes, Balzmares-Numeisteru un Gaujenes draudses. 8. apgabals: Aluffnes, Seltina un Dpeskalnes draudses lihds ar Jaun-Rohsi Harrieles draudse. 9. apgabals: Gulbenes-Leijas muischahs un Tirsas-Welehnas draudses.

Rihgas-Lufuma dselszefsch pagahjufchā gadā eenehmis 294 tuhst. 960 rublu, t. i. 21 tuhst. 105 rubli wairak, nekā 1879. g.

III. Baltijas semkohpibas istahdes isdarofchā komiteja isfludinajusi „Rig. Itgā“ sawus rehkimumus, is kureem redsams, tā bijis:

Genehmumu:

	rubl.	kap.
Atlikums no pehdejahs istahdes	6,364	53
Istahditaju nohmas-naudas	3,571	68

	rubl.	lap.
Deenas eenehmumi	30,385	80
Abonentu biketes:		
1,395 bil. à 5 rubl.	6,975	—
507 " à 2 "	1,014	—
	7,989	—
Katalogu pahrdewa:		
1,813 Wahzu . . . . . à 1 r.	1,813	—
182 Kreemu . . . . . à 50 f.	91	—
691 Latw. . . . . à 50 f.	345	50
Wehlaſ pahrdewa par ſeminatahm ze-		
nahm	2	—
	2,551	50
Reſtorazijas nohma	500	—
Zntrefes	634	36
	Koſpā: 51,696	87
Iſdemumu:		
Par ſtudinajumeem un drukafchanu	3,279	5
„kanzeleju	4,332	13
„buhwi	26,346	4
„pahrdohstu ledu u. z. materialu eenaſza	84	—
	26,262	4
„fargeem	995	30
„kaſeeru, rakſtu-wedeju, biketeeru un kontroleeru		
algahm	879	85
„lohpju nodatu	367	90
„mahjoklu nodatu	284	7
„maſchinu nodatu	125	—
„poliſejaſ nodatu	47	70
„dekorazijas nodatu	3,446	6
„katalogu nodatu (drukafchana, pahrtuſkoſchana un		
pahrdohſchana)	4,030	15
„medakeem	1,560	88
„gohda-maſſahm (naudā)	210	—
„muſiku	627	—
„daſchadeem ſihkumeem	812	74
Atlikums	4,437	—
	Koſpā: 51,696	87

„Kā Rehwaļes Itga“ ir dabujusi ſinaht, tad meera-teeſas ſchogad Baltija netapſchohk wehl eewefſas, jo eſohk til daudſ darba, ka likumu pahrtuſkoſchana Latweeſchu un Igaunu walodās un zitaſ noſahrtuſchanaſ, ka newarohk til drihſi tilt gatawi.

Kreemu ruhņeezibas un ſkunſts iſtahde Maſkawā 1881. g.
Minetahs iſtahdes palihga-komiteja Mihgā dara ſinamu, ka preekſch ſchihis iſtahdes wehl war peeteiktees ar iſtahdamahm leetahm. Komiteja uſaizina ſemkoſhpjuſ un wiſuſ, kaſ gribetu ko uſ iſtahdi ſuh-tiht, lai peeteizahs drihſā laikā. Wiſas iſtahdamahs leetas un t. j. pr., kaſ pee minetahs palihga-komitejaſ taps peeteiktas lihds 1. Merzam 1881. g. ees pee tirgoſchanaſ un roſhbarbu departementa, bet kaſ taps peeteiktas pehz 1. Merza ees pee iſtahdes adminiſtrazijaſ Maſkawā. Semkoſhpji war iſtahdiht: gohwis, aitas, kaſas, ſunuſ, ſirguſ, baroſamūſ lohpuſ, zuhkaſ, putnuſ. Tikai tahduſ lohpuſ war iſtahdiht, kaſ Kreewijā dſimufchi un auguſchi. Sirgi nedrihſt buht jaunaki ka 4 un wezaki ka 10 gaduſ. Wiſeem lohpeem waijag buht pilnigi weſeleem. Iſtahditee lohpi tohp uſtureti pa iſtahdes laiku no iſtahdes adminiſtrazijaſ, — iſnemohk ſirguſ, ſunuſ un aitas, par kureem jagahda paſcham iſtahditajam. Beſ tam war iſtahdiht labibu, dahruſu augluſ un t. j. pr. Par aiſweſchana uſ Maſkawu ja-maſkā par iſtahdamahm leetahm pilna maſka. Atpakat wedohk naw nekāſ jamakā, — kad uſrahda ſihmi, ka iſtahdamā jeb iſtahdita leeta ir uſ Maſkawu pa dſelſzetu gahjuſi, kad uſ iſtahdi ir bijuſi un kad Maſkawā naw pahrdohhta.

Mihgāſ palihga-komitejaſ adreſe ir ſchi: „Kanzelei des Rigaer Börſencomitēſ“.

I Maſkawā. Maſkawā „juhrkoſhpibaſ beedriba“ notureja 12. Dezerberi p. g. ſawu gada-ſapulzi. No beedribaſ gada darbeem ir jo eewehrojama nu til drukata juhrneeku wahrdniſe, aſtonāſ, prohti: Kreemu, Anglu, Frantſchu, Wahzu, Italeeſchu, Dahnu, Norwegu, Sweedru un Latweeſchu walodāſ. Beſ tam wehl beedriba ſaſtahdijuſi pahrklatu par wiſahm Kreewijaſ juhrneezibaſ-ſkohlahm. Iſ ſchi pahrklatu redſamā, ka iſgahjuſcho ſeemu Kurſemē bij 8 juhraſ-ſkohlāſ ar 201 ſkohlenu (169 Latweeſchu un 32 zit-tautneeku).

Pehz ſkohlahm ſchis ſkaitliſ ſadalaha:

Engurōſ	25	ſkohlenu,	wiſi	Latweeſchi.
Lub-Eſerē	24	"	"	"
Uſchawā	11	"	"	"
Fehlſbergē	10	"	"	"
Dundagā	42	"	21	Latw., 21
Wentſpilē	53	"	36	Latw.
Leepajā	28	"	16	"
Balangā	8	"	5	"

Preekſch ſcho ſkohlenu uſtura krohnis iſgahjuſchā gadā iſmaſſaja 12 tuhſt 600 rubl.; beſ tam peemaſſaja draudſes no ſawas puſeſ 1 tuhſt. 400 rubl.

Widſemē bij 3 ſkohlāſ ar 93 ſkohleneem (67 Latw.); no teem

Minſchōſ	34	ſkohlenu,	23	Latw.
Mihgā	38	"	23	"
Mangalmuiſchā	21	"		wiſi Latw.

Preekſch ſchihm ſkohlahm krohnis tai paſchā gadā iſmaſſaja 3 tuhſt. rubl.

Leelakā ſkohlenu data apmeklē ſkohlenu jau wairak ſeemu un wiſi brauz pa waſaru uſ buru-ſugeem.

Wiſā Kreewijā ir tagad 37 juhraſ-ſkohlāſ ar 1 tuhſt. 9 ſkoh-leneem; krohnis iſmaſſā par gadu 48 tuhſt. 645 rubl.

Keiſara Majeſtete ir beedribai atwehlejuſi iſdohk uſ preekſchu kugineezibai par labu leeluſ un maſuſ ſelta un ſudraba medaluſ ar Keiſara Alekſandera II. wahrdu. Leelo ſelta medatu dabuja Kriſch-jahniſ Waldemariſ. Maſo ſelta medatu dabuja kuga kapteinis Kurſeiſiſ.

Dhtru maſo ſelta medatu dabuja Schwanenbergiſ, Latweetiſ iſ Wentſpilē. Beſ tam dabuja maſo ſelta medatu Igaunu kugu beedriba „Linda“, kaſ nupat dibinajuſeſ un jau ſakrahjuſi 150 tuhſt. rubl. preekſch kugu pirkſchanaſ un buhwefchanaſ. Leelo ſudraba medatu dabuja Latweetiſ Skarainiſ, Kurſeiſina ſtuhrmaniſ.

Maſohs ſudraba medatuſ dabuja Latweeſchi: 1) Duhdiſch iſ Menzeſ, Widſemē; 2) Pauſſchens iſ Spiku muiſchāſ, Widſemē; 3) Wahkſ iſ Dundagāſ; 4) Raudſepſ, Igauniſ. Leelo ſelta medatu ari peeſchlihra bijuſcham Wjatkaſ gubernatoram, geheimrahtam Iſcharikowam. Maſohs ſudraba medatuſ noſpreeda peeſchſirt wiſtſchallakajeem juhraſ-ſkohlāſ ſkohleneem. Zeram, ka Latweeſchu jau-nekti nepaliſk zita hm tautahm pakalā.

Nowoſſcherkaſkā, ka „Golofa“ ſino, iſzehlees lohpu-mehriſ. Lohpu-ahriſti maſ ſpehjoht tam pretoteeſ; jo eedſihwotaji beeſchi ween pahrkahpjohk weſelibāſ noſazijumuſ.

Irkutſkā noſagti iſ pulwera-pagraba 50 pudu pulwera un wairak nekā 100 pudu alwa, kaſ peedereja krohnim.

Beſarabijaſ apgabala daudſ weetāſ leeliſ pulkſ petu eeradeeſ un breeſmigi nopohſtoht laukuſ.

No ahrſemeem.

Wahzija. Schihdi Wahzija jau ilgaku laiku teeſ waijati. Krohna-prinziſ jau agral bij iſſazijaſ, ka tahda buhwefchana eſohk wiſai Wahzijaſ par leelu ſaunu. Nupat atkal wiſch teizis, ſarunadameeſ ar Berlinēſ pilſehtāſ-waldēſ lohzeſki Magnuſ'u, kaſ patſ Schihdſ, ka eſohk lohiti noſchehlojamaſ, ka Wahzija, ka Hohenzolernu ſemē, warohk notilt tahdaſ leetas, ka p. pr. Schihdu waijafchana. Iſpa-ſchi bahrgi krohna-prinziſ ſpreediſ par to, ka ari ſkohlotaſi un ſtu-denti peebeedrojuſcheeſ Schihdu waijataſi partijaſ. — Bet tomehr — lai ari Schihdu pretineeki grohſahſ un walſtahſ ka gribedami, Schihdu pilſonu teeſibaſ Wahzijaſ netiſk maſſinataſ ne pa mata galu. — Poſe-nes provinze, Goſtinaſ aprinki, Bloneſ pilſehtā iſzehlees lohpu-meh-riſ. Noſprahguſchi kahdi 80 leel-lohpi. Waldiba aiſleeguſi lohpu eewefchana iſ Kreemu Pohlijaſ pa Wiſlaſ upeſ labo puſi, jo wina dohma, ka lohpu-mehriſ eewefſi iſ Lomſchāſ.

Italija. Rehniſch Umberte, kaſ ar ſawu augſto laulato draudſeni, kehniſeni Margareetu, zelo pa Sizilijaſ ſalu, teeſ no eedſih-wotajeem apſweiktſ ar leelu gamileſchana. Ari Tunifeſ waldineekſ (Seemel-Afrika) aſſuhtijaſ deputaziju uſ Palermo pilſehtu, kaſ lai apſweizina augſto kehniſa-pahri. Tunifeſ waldineekſ grib, lai Ita-lija wina ſemi nemtu ſawā apſargafchana. Bet kaſ ſin, ko Fran-zija uſ tam teiktu; jo Franziſjai jau ari grihahſ to nemt ſem ſawas paſpahreſ. — Schim brihſcham Tunife wehl ir Turzijaſ pawalſtiſ, kaut gan Turku Sultanam lohiti maſ waraſ pahru wina.

Turzija. Turku waldiba uſbildinojuſi leelwalſtiſ, lai ſaſtahda konſerenzu Konſtantinopelē iſ ſaweem tureneſ ſuhtraeem, kaſ lai iſſchir winaſ rohbeſchu ſrihdu ar Greekiju. Greekija pohſchoteeſ leeliſkam

us faru, un ja leelwalstis par to negahdaschoht, ka Greekija ar tam daud-mas peestahjäs, tad ir wina jakerohht pehz erohtscheem. Wina ne-efohht wainiga, tad karsch iszeltohs, jo wina griboht isliht wisa meera, lai til leelwalstis ne-attahpjotees no fawa widutaju amata. — Bet kaut gan Turzija ta runa, tad tomehr no wisa redsams, ka ir wina nestahw dihla; ir wina pohschahs us faru. Kamdeht gan wina fuhra til daudf kareiwu us Tesaliju un Epiru, un kamdeht eezehla nupat Demanu Pascha, Plewnas waroni, atkal par kara-ministeri, ja wina tahdas faldas meera dohmas? Waj te gan nebuh ja-eewehro tas falkams-wahrs: „Ustizi, bet kam?“ — Leelwalstis efohht gan apfohlijuschahs konferenzi fastahdiht, bet neba ta lo spehs ispreest, kas buhtu Turzija pa prahtam. Spreedihs, spreedihs gan; spreedihs til ilgi, kamehr atnahls pawafaris, un tad — tad buhs karsch kahjas, leelas julas mahjas.

Wisjannafahs sinas.

Jelgawa, 13. Janwari. Generalis Stobelews sino, ka 3., 4. un 5. Janwari Lekini atkal krituschi wirts muhsu kara-speklam. Kaufchanahs bijus siira. Genaidneeks katru reis atstis atpafal. No muhsjeem nonahweti 17, un eewainoti 99 kareiwu; bes tam krituschi 15, un eewainoti 25 sirgi. — Rihnas waldiva peerehmusi tagadejo nolthgumu Kuldshas leeta. Wehl tilai janogaida, lai tas tittu apstiprinahs no Rihnas pufes. Tas war notikt drihs, bet — ari wiltes ilgu-ilgam. — Leelfirts Nikolajs Nikolajewitschs sen. 7. Janwari aibrauzis us ahrsemehm. — „Rig. Zeitung“ sino is Pehterburgas, ka meera-teefas wifada wihse tiffchoht eewestas Baltijas gubernas schi gada ohtraja pusgada. Preeksdarbi wisi — buhschoht pabeigti Junija mehnesi. — Ohtra apgabala pirmas lauffaimneezibas kongress, ka nu galigi nospreest, tiffchoht noturehts Rihga schi gada 9. Februari. Pee schi apgabala peeder, ka sinams, Widseme, Kurseme, Plestawa, Witebska un Leischu gubernas. — Rijewa apzeetinati 2 wihreeschi un 2 seeweeschi, kure, ka dohma, peeder pee nihlistu partijas. E

Jauna-gada sagaidischanu Rihgainos.

„Brambergu labdaribas beedriba“ isrihkoja 31. Dezemberi p. g. Brambergu Rihgainu-mahjas jauna-gada sagaidischanu. Weesi bij peeteekama skaita fapulzejuschees. Laiks aishahja jautri un patihkami. Jauna-gada sagaidischanas swehtlus aklahja beedribas preekschneeks ar runu, kas bij lohti jauka. Pehz runas jaunee laudis danzoja. Pastarpahm tapa ari daschas kuplejas dseedatas no Ripju Kahrta, kuras pee klauftajeem leelu patihchanu atrada, un ari daschas „tautas dseefmas“ no solo wihru-kwartetes skandinatas.

„Brambergu labdaribas beedribai“ bij ari trihs apfweizinaschanas-raksti peesuhitii. Pirmas apfweizinaschanas-raksts is Krohna-Wirzawas skaneja ta:

„Kemees spehla, andsi, kuplo,
Tautas isglitibu wairo.
Tezi tschalli, gaita sawa,
Strahda naigi, Latwju druwä.“

(Paraksts.) Rahdi Krohna-Wirzaweeschi un Krohna-Wirzaweeses.

Ohtrais apfweizinaschanas-raksts is Kumbas-muischas skaneja ta:

„Lai sato, seed un auglus nefs
Tas labdaribas kohls,
Kas dehshtis ir eelsch Bramberges,
Kam waldiv's aplikts schohgs.
Lai jaunä gada — dailumeem, —
Tas kuplo, dischens tohp;
Dauds laimes teem! par puhlineem,
Kas uszichtig' to kohp. —“

(Paraksts.) Wairak lihdsjuhtigu labwehletaju wahrdä:
Stuhrmanis Ernst Jansons.

Treschais apfweizinaschanas-raksts is Dohbeles aplahrtnes skaneja ta:

„Esi firsnigi sweizinata „Brambergu labdaribas beedriba“ Sawos pirmos „jauna-gada sagaidischanas“ swehtlós. Ne-aismirsti Sawas rohbeschas. — Zihnees, puhlejees un strahda, weenprahtiba, mihlestiba un taifniba, Sewim par slawu, Latwju tautai par gohdu un Saweem tuwaleem par labu, labdaribas darbus felmedama.“

(Paraksts.) Wairak tauteetes is Dohbeles aplahrtnes.

Pa tam bij laiks nemanohht aishitejis. De peepeschi paleel wisi kufu. — Tad beedribas preekschneeks nostahjäs us skatuwes un atwadijahs no weza gada.

Runatajs skatuwi atstahj. Wisi gaida. Bezais 1880. gads usnahk us skatuwi. Us kruhtim bija shimejis sawu wahrdu 1880. Wezs wihrs, garu, firmu bahrsdu, firmeem mateem, stahweja skatitaju preekscha. Gehrbees tumshä, gara mehtelt, ar leelu gardibeni galwa. Rohla bij garsch speekis.

„Bezais gads“ trihsoscha balsti usbildinaja fapulzejuschohs un peemineja, lo wiasch wisu mums atnesa, gan behdas, gan preekus. Peemineja ar behdigu firdi, ka Deews no scheijenes aizinajis mihleto un kreetno Jani Kleinbergi, fkhlotaju Jelgawa, kas ihpaschi puhlejahs pee „beedribas“ dibinaschanas; peemineja daschus jo eewehrojamohs notikumus 1880. gada; peemineja ari daschus preekus, lo pedshwojahm, un daschu bagatu Deewa swehtibu. „Jaunajam gadam,“ ta wezais gads beidfa, „es drihs sawu waldivschanu atdohschu.“ Ko wiasch Jums nestis, to nestinu; bet es wehlohs, ka wiasch Jums atnestu saldu meeru, mihlestibu un laimi. Man jashkirahs.

„Deews man' fauz us muhschibu;
Pusnakts klah; — ar Deewu nu!“

Bezais gads aiseet prohjam.

„Jaunais gads“, kuplis, zeribu pilas jaunekis, weikli eelez sawa weza brahla pehdas. Wina pirmee wahrdi ir: „Eset firsnigi sweizinati no manim jaunä gada. Lai laime, meers, mihlestiba, weenprahtiba, fatihschana, taifniba, ustiziba un zenschanahs pehz wisa laba rohdahs pee Jums jaunä gada!“ — Wisu sawu zitu wehleschanu „jaunais gads“ isteiza dseijiska mihse. Pehz tam beedribas preekschneeks apfweizinjaja fapulzejuschohs ar schahdeem wahrdem:

„Sweiki, jaunä gada!“ Jaunu gadu eefahkt ir til pat, ka jaunä dshwes kahrtä eestahtees, ka jauna, nesinama liktena rohlas nodohtees. — Bet zeresim, ka wifs labs, lo liktenis mums lihds schim leedts, jaunä gada atradihs peepildischanu. — Tamdeht — „Dauds laimes jaunä gada!“

Wehla tapa Sterstu Andreja fazerehts „Stats is medineeku dshwes“ irahdihts, kas leelu labpatihchanu atrada. Nemanohht bij aishitejuschas preezigahs stundas — tillab wezaja, ka jaunaja gada. — Paschu isrihkojumu peeminohht jafaka, ka wifs lohti labi idewahs. Zapreezajahs, ka tagad „jaunu gadu“ us til jaukaku wihsi mehds fagaidiht. W. — A. —

Wfainaschana.

Muhsu dehli, brahli, kas zihnidamees us kara-lauka sawu dshwibu islaiduschi, — waj naw tee ari par mums zihnijuschees, zeetuschi? Waj naw tee ispelnijuschi, ka mehds par wina atraitnehm, bahrineem gahdatu? Waj naw schi apgahdaschana muhsu peenahkums? Deescham tee ari par mums zihnijuschees, zeetuschi; tee ispelnijuschi, ka mehds par wina atraitnehm, bahrineem gahdajam; tas muhsu peenahkums.

Latweeschu Sarkana krusa komiteja ir isgahjuscho gadu par 160 familijahm gahdajusi un naw skatijusees ne us wina tautibas, ne us wina tijibas. Starp apgahdateem ir, bes Latwjeem, Kreewi, Wahzi, Pohli, Schihdi, — Sarkana krusa beedriba reds zeeteja til brahli, mahsu.

Sinams, pagasteem peenahkhs gahdaht par atraitnehm un bahvineem, un pagasti ari ne-atraujahs no wina apgahdaschanas; bet — atshohsim zitu wisu pee malas, — minesim til: zil atraitnu naw, kuru wihri pee dshlaks Kreewijas gubernahm peedereja, bet paschas schi dshimuschas, schi auguschas un tur pagalam sweschas, kuras til pat ka bes pagasta un teescham pagalam bes apgahdataja un, ja winas ar fihleem behrineem us nelaika wihra pagastu dshitu, bohja eetu. Waj naw par winahm un wineem jagahda?

Kamehr dahrgums wisa pee dshiwibas ustura wajadfiga aug, — isfihkt wezi krahjumi.

Skatamees us zitu pusi, us Wolgas malahm. Tur jau tagad truhkums til leels, ka no wezeem krahjumeem til pat ka nelas wais naw, ka deenschkas maifes jau tagad simteem un atkal simteem truhkst, un schis truhkums ar katru deenu badam wairak tuwojahs. Ja us schahm breefmahm meerigi skatitohs, — waj buhtu mehds zilwekt, kristiti? Ja behrni leegtohs pee mihlestibas darbeem peedalitees, kur Deews winus swehtijis, — waj nesaimotu tee sawus tehwas, sawas mahtes kapä? Kas luhdfa

Dohd, Deewin, ohtram doht,
Ne no ohtra nihli luhgt.

Ishahdisim sawu tijibu, sawu mihlestibu darbös; ne-aismirstisim truhkuma zeetejus.

Kur wisa leela apgabala wisa truhkst, kas pee dshiwibas usturefchanas wajadfigs, tur palihdschekt til tad spehs, ja pee palihdschas

wispahrigas peedalschanahs netruhts. Latweeschu Sarkana krusa komiteja ir pahrlaezinata, ka tahdas wispahrigas peedalschanahs netruhts; jo tiziba, ka firde ne ween Kursemneeka, bet wifu Balteeschu gohds, ne-astahs wina kauna; komiteja eestahjabs tamdehl par widutaju un luhdsin luhds wifus, wifus, pee schi mihlestibas darba peedaltitees. Komiteja isrihlohs saldatu atraitnehm un bahrineem un truhkuma zeetejeem pee Wolgas par labu basaru ar islohsechanu; wina fanems dahwanas schim mehrkim par labu. Pee komitejas peeder pahri par 100 lohzehtu; bet, sinams, wina wehl wairaf spehs darbotees, ja wehl wairaf pee winas peedalisees, ja wina redsama Balteeschu weenprahitibas sihme buhs; — un katris ne-apwainohts zilweks, waj wihreetis, waj seewetis, war wina par lohzehtli eestahtees, par beedri: ja gada-makfas 10 r., par dalibneeku: ja gada-makfas ne masaf par 1 r. makfa. — Dahwanas un islohsejumus preti nems un lohses pa 25 kap. gabala idalishs katris komitejas lohzehtlis; — Jelgawa: Distille Allunana kundse, grahmatu-pahrdeweja lgs S. Allunan, tirgotaju kungi: K. Dragheim, S. Gunther, Chr. Wig, weefnizas turetaja lgs S. Weinberg, rahstfungi Walter un Woldemar; Mihga: adwokata lgs A. Weber. — Dahwanas war ari zaur pastii sem Latweeschu Sarkana krusa komitejas adrefes Jelgawa eefuhtit. Par katru fanemtu dahwanu leezinabs awises. Komiteja luhds fewischi zeenigas mahtes, muischas ihpafschneeku, mahzitaju, pagastu wezako, preekschneeku, skohlotaju, skrihweeru kungus, beedribas, no puhlineem ne-atrautees, islohsejumus preti nemt un lohses idalish, bet kundses un kundsenes, basaru ar faweem rohku-darbeem bagati apgahdaht. Us peeprahitichanu lohses ne ween peefuhtis, bet ari zaur awisem isfludinabs, kam teesiba islohsejumus preti nemt un lohses idalish. Lai katram basars fasnedsams, komiteja nodohmajust wina isrihloht ne ween Jelgawa, bet ari zitabs weetas.

Komiteja tur fawas sehdeschanas katra mehnescha beidsama treschdeenā; katru wehlejamu isflaidroschanu dohs ari, waj wahrdeem, waj raksteem winas preekscha liktu, preekschneeka beedris P. Allunan, Jelgawa, katolu-eela Nr. 48.

Komiteja wifseem, wifseem preezigu, swehtitu jaunu gadu wehledama, tiz, ka to katris ar kahdu mihlestibas darbu eefahks, eefwehtis.

Latweeschu Sarkana krusa komiteja:
Preekschneeka beedris: P. Allunan.
Kaseeris: D. Kronberg.
Rakstu-wedejs: J. Böttcher.

No komitejas dahmu pufes:

Ottilie Allunan, ds. Bolkke, Angelika Allunan, Luise Allunan, Hedwig Allunan.

Preeksch basara isrihloshanas un weizinaschanas, ar teesibu, pafschinatees zaur ziteem, eewehletee:

J. Aufmann, Beilmann, Benjamin, Bruhm, K. Meldrin, Gulbe, S. Freimann, J. Lindemann, Linkmann, S. Weinberg.

No Wez-Sahtes semkophibas skohlā mahza, un kas jasin skohlā eestahjotees.

Pehz walodoscha senata ukasa no 21. Janwara 1877. g. ir Wez-Sahtes semkophibas skohla peeskaitita kara-deenesta ispidischanas sinā pee treschahs kategorijas skohlahm. Zaur schahdu atweeglinaschanu skohlai spraukstais mehrkis ir schis: skohlenus sagatawoht us 3 gadu kara-deenestu, un turklah ari mahziht semkophibu. Skohlenus wajag apgahdaht ar til dauds praktiski leetajamam sinibahm, ka tee war waj nu ka semkophibas pahrwaldneeki nopelnit wajadstigo pahrtiku, jeb ari pareisi aploht fawu wezaku faimneezibu un eeguht wajadstigahs sinibas fadsihwe.

Pee eestahschanahs semkophibas skohlā tohp pagehrets:

1) Kreewu waloda: puslihds flaidri lasiht un rakstih un gramatikas grunts-mahzibas.

2) Wahzu waloda: puslihds flaidri runah, flaidri pehz diktata rakstih un gramatikas grunts-mahzibas.

3) Rehkinaschana: 4 rehkinumu wihses ar weseleem un lausiteem skaitteem.

4) Geografija: kas buhtu jo eewehrojams wispahriga geografija. Wifas schis mahzibas war tagad eeguht katra kreetna pagastafskohlā.

Lai waretu sinah, waj tee, kas grib semkophibas skohlā eestahtees, proht pagehretahs mahzibas, tohp nolikta deena eksam noturehts. Ekfama terminsch tohp jau Janwara mehnesi isfludinahs gubernas-

un Latweeschu awises. Lihds ir japanem pehdiga pusgada skohlas-sihme un tikuma-sihme.

Pee usnemschanas ir, sinams, us tam jaluhko, ka jaunee skohleni ir fasnegguschi weenadu mahzibas pakahpeenu. Tahdi, kas ir jau pahrlaiduschi lohsku gadus, tohp ari usnemi ar masafahm mahzibahm, jo tee ir prahtigaki un dsenabs drihsaf to fasnegt, kas truhka pee eestahschanahs.

Skohlas mahzibu rahditajs ir schahds:

I. Semkophibas mahziba:

a) Semes un plawu lohpschanas mahzibas; ka lauki apstrahdajami un pahrlabojami; wajadstigo semes apstrahdaschanas rikku un maschinu leetaschana; mahzibas par mehfleem un skunsts mehflu leetaschana.

b) Wispahriga un ihpafcha augu mahziba; augu flimibas; dahrs- un augtu-lohku lohpschana.

c) Lohpu audseschanas mahziba; wispahriga un ihpafcha lohpu lohpschana un audseschana; lohpu ehdinaschana; ka war pasiht un ahrsteh flimibas, kas jo beeschaf atgadabs; prahtiga peena isleetaschana.

d) Darboschanahs mahziba; semes, ehku, inventarijuma, darba-spehka un darboschanahs kapitala isleetaschana; semes noplizinaschana un spehzinaschana; kahdi augki jafehj weens pehz ohtra; weenkahrscha grahmatu weschana.

II. Wispahrigas sinibas:

a) Rehkinaschana un matematika: rehkinumi, kas jo wairaf nahk preekscha, un ihpafchi tee, kas sihmejabs us semkophibu. Swarigakahs mahzibas is semes mehrischanas jeb planimetrijas, ko wafaru ari lauka ismehgina.

b) Geografija: eepahschanahs ar wifahm pafaules datahm, walstihm, leelakajahm juhrahm, upehm, kalneem un pilseh-tahm. Giropas un ihpafchi Kreewijas rohbeschu un upju u. t. pr. flaidra pahschana. Matematiskas geografijas grunts-mahzibas: debes spihdekti, planeti, stahwu-swaigsnes, kometi, semes eedalschana, gadi un deenas, faules un mehnes aptumfchoschana.

c) Wehsture: wifu-wajadstigakais is tehwijas wehstures.

d) Wahzu waloda: walodas schkiru mahziba; mehginajumi raksta usdewums; ortografija; stahstu apraksti; it ihpafchi panahkt weillibu, fawas dohmas dariht sinamas gan raksta, gan runa.

e) Kreewu waloda: gramatika, walodas mahzibas, tilkab walodas likums, ka ari pret walodas likumeem; pahrtulkschana is Kreewu walodas un Kreewu waloda. Gala mehrkis: to panahkt, ka skohleni waretu flaidri lasiht un rakstih.

III. Dabas sinibas:

a) Zisla: aprehkinahs lihdsfwaru un kusteschanu no leetahm jeb weelahm, kas zeetas, teloschas, un kas ir ka gais; atbals, gaisma, siltums, magnetismus, elektrizitete u. t. pr.

b) Sinaschanas par gaisa sihmehm: klima, gais, istwaikschana, mahkon, leetus, wehji, termometeris, barometeris, hidrometeris un wehja rahditajs.

c) Sihmija: ka daschas leetas un weelas faweenojabs; skahbellis, ohgle, slahpeklis, salpeteris, fahls, ohgtu-slahbe, fehra-slahbe un fosfora-slahbe, karki, kaulu milti, superfosfats, kali mehli, ehdamais, kura slahpeklis rohnabs, un kura naw slahpekta, peens, gata, maise, milti, klizas, stehreles, zukuks, elje, tauki, ruhgschana un puhschana.

d) Dabas mahziba: kas ihpafchi ja-eewehro is wifahm trijahm dabas schkirahm, ar ihpafchu eewehroschanu jeb isleetaschanu pee lauku, meschu un dahrsu lohpschanas.

Mahzibas laiks ir nolikts us 2 gadeem, un fahlahs ar 23. Aprili. Mahzibas ir eedaltas 2 klasēs. Seemas pusgada mahzabs 20 lihds 24 stundas par nedetu; wafaras pusgada 6 stundas. Bes tam wehl wafaras pusgada, ja eetrpahs flikts laiks un newar strahdaht pee lauka-darbeem, skohleni mahzabs skohlā. It ihpafchi pehdiga skohlas pusgada, kur skohleneem jafataifabs us ekfamu, kas tohp noturehts Aprila mehnesi, tohp teem, kas fataifabs us ekfamu, atwehlehts wehl ihpafch fataifschanahs laiks. Semkophibas skohlas tahlakais usdewums ir skohlenus praktiski semkophiba isglishtiht, lai tee spehtu tagad, kur semkophiba ir spehrusi labu sohli us preekschu, ispidiht fawu usdewumu. Sinaschana naw wehl darba padarischana! Mahjeschana un mahzibas parahdischana darbos — wajag buht zeeti

Kas bij, ar Emiliju salihdsinoht, flaisa Annina un wisa zitas feewetes? Neeks, — pateesi neeks!

Emilija isnahza, smalka mafaras apgehba tehrpufees. Zif fshelmigt wina smaidija! To redsoht, bij pateefigi jadohma, ka ta par minetahs wehtules rakstijaju preezajahs.

„Waj Tu gan dohma, ka Dew kaufchu fchowakar us balli eet,“ Adolfs fazija.

„Nu, ka tad,“ Emilija atbildeja smeedamees. „Un kapehz lai Tu man to newehletu? Skaut jau nekandisi; turpretim Tu jau preezafees, kad es ziteem wihreescheem patihku. Tur naw ko bihtees; es jau to nemas tik traki nedarifchu, ka Tu fchoriht ar Anninau. — Tapehz ilgaki nekawefchohs, kamehrt wehl laiks. Tu jau fen turi par newatjadfigu, fchaja sina par manim gahdaht. Bes mihtaka jau newar tahda jauna feewina, ka es, pafaula nemas dshwoht. Ko tad lai es zitu eefahku?“

Nu bij reis wina apnemschanai gals. Wiasch steidsahs, fawehra Emilijas rohku, usluhkoja to un fazija aisgrahbta balsi: „Emilij, es atfihstu, — ka Dew netaisnibu darijis; — waj wari man peedoht?“

Emilijai neganti firds pulsteja. Wina gribeja Adolfsam ap kaklu krist, bet tomehr apmeerinajahs un fazija: „Es faprohtu, ka Tu, mani no balles eefchanas aistureht gribedams, leetasi waru?“

„To ne, mans engelit!“ Adolfs fazija, Emiliju apkampdams un fluhpstidams. „Gribu jo prohjam, mihta Emilija, Dewi fargahht un glabahht, ka fawu dahrgako mantu, ta ka Dew pehz zita laika-kawekla nebuhtu ja-ilgojahs.“

„Waj Tu pateesi esi ahrprahhtigs?“ Emilija prafija.

„Nebuhtu dohmajis tahds buht, bet esmu par tahdu pateesi palizis. Peedohd, peedohd, mihta feewin, un faki, kas tas par negohdi, kas eedrohschinajees man Lawu firdi laupih?“

„Ka leeta ir jau pabeigta, — nerunafim wairs par to.“

„Ne, Emilij, tas ne-eet ta; fawu muhschu es newaretu atraft meera. — Waj Tu nejuhti, ka es breefmigu fohdu pelnijis?“

„Teefa gan,“ Emilija fazija, „bet man kauns fawa mihtaka wahdu atklat. Un tatschu es Dew teifchu, kas muhs pilnigi apmeerinahs. — Gefim lihds „Brandenburgas wahrteem“; kad tur buhfm nonahkfuchi, tad Tu palez man pakata, jo mans mihtakais, muhs abus redsedams, bihtohs man tuwotees. Kamehrt mehs runafim, pahsteids Tu peepeschi muhs. Ar to peetiks, — waj ta gribi?“

„Gribu!“ Adolfs fazija.

Kahdu stundu wehlah Adolfs gahja ar Emiliju rohku-rohka un tuwojahs „Brandenburgas wahrteem.“ Emilijas firds peldeja laimiba; jo tik mihtu un padewigu wina fawu wihru wehl nekad nebij redsejufi.

„Ka Tu ar to neleeti neweenu weenigu laipnu wahrdinu nerunatu.“ Adolfs eefchufsteja tai aufi, kad tee patlaban aif „Brandenburgas wahrteem“ isfchibras.

Emilija palohzija galwu un fohkoja tahlak, kamehrt Adolfs tai nopeetni pakat flatijahs.

Bafchlaif tas gribeja fahkt us preefchu dohtees, kad kahda mihtka rohziina wina aiskahra; — Annina stahweja wina preefcha.

„Jau ilgak ka stundu es ilgodamees Dewi gaidu, ta ka beidsiht wajadseja Dew pretim steigtees. Efi labs sehns, — leezi mihtakai tik ilgi gaidiht. Nu, nem tatschu mani sem rohkas!“

Adolfs israhdiyahs glufchi ismifis; wiasch bij, ar Emiliju runadams, pawifam fawu fohljumu Anninaf peemirfis.

„Noscheloju, Anninas fidsje.“ Adolfs stohmijahs, „wajadfigas darifchanas mani attur fchowakar ar Zums draudfibu tureht. Ari muhsu norunu fchodeen gruntigaki pahrdohmajis, atfihstu, ka gudraki daritum, kad tahdas eedohmas mestum pee malas. Zuhfu wezaku mihtefiba tapku zaur muhsu norunas isweschanu us muhschu isgafinata; Zuhf nonihktu schelabas, un — kas mani no tam attur, ir — ir — ir — es mihtu, pateefibu faloht, fawu Emiliju tagad tik befgaligi, ka pats to nemas nebiju dohmajis.“

„Al Deews, — ko — es — dshidu!“ Annina waimanaja un fahchra Adolfa rohku. „Wiasch, kas preefch ne fen azumirkleem man ustizibu fwehreja, ir mani atstahjis, un — mihtle atkal fawu feewu! Al, es nelaimiga!“

Adolfs atstuhma fawa ismifchana Anninas rohku, kas tam tik weegli wis nebij idarams, un draudeja turpmak, ja Annina winam mehginatu wehl reis zeta stahtees, — leetahht waru.

Annina, apkawota, aiskidoja ka ar wehja spahrneem. Adolfs apstahjahs, fcho johzigo notikumumu drufzia pahrdohmadams; bet eefams tika pee gala, tas eeraudfija ne tahku trihs lapene fesham, no kureem

tas weenu tuhli par fawu firds mihto Emiliju pafina. Us reisi eededsahs atreebschanahs dohmas Adolfa firdi, un knascheem fohleem wiasch tuwojahs tai weetai, fur Emilija fehdeja. Adolfs zeefchi apnemsahs pahrgalwneeku, kas eedrohschinajees wina Emilijai usmahftees, eepafihstinaht ar fawu needru. Bet wina apmahfchais waitg drihs noskaidrojahs. Tas redseja fawu fwaini Sausumu Emilijai blakam fehfoht. Ohtra puse fehdeja Annina — Emilijai blakam; Adolfa azis breefmigi usfibenaja, eeraugohht fawu lihdszenteju. No fehdehka uszeldamees, Sausums steidsahs fawu fwaini apfweizinaht. Pehz ihseem wahredeem tas isflaidroja Adolfsam to johzigo atgadijumu un luhdsahs peedohschanas. — Pehz tam Sausums stahdija winam fawu isredseto — Annina preefcha. — Jauni preeki winaojahs Adolfa kruhtis; winam bij, it ka preeku pilnas nahkones jauns rihts aufu un kahda bals tam usfauktu: „Lawa Emilija ir newainiga! — Tu esi eefch winaf fawu ihsteno dshwes-beedreni atradis!“ Redsedams, ka nu mihtla tahda wihse isflaidrojahs, Adolfs aifina pilnigi Emilijas newainibu un — Emiliju fluhpstidams apsehgeleja atjanoto mihtefibu. Wehlah bij atkal, tapat ka eefahkoht, — Emilija ustiziga un mihtla tirgotaja feewina. Tik pagahjufchohs laikus pahrdohmajohht, kahdu wiltibu Emilija un winaf brahlis Sausums leetajufchi, gribedami Adolfsam peerahdiht, ka wina fawa starpa flepenu mihtefibu kohpjoht, Adolfs pats kaunejahs par fawu toreifejo neprahhtigo darbu un — fargajahs turpmak zitas feewetes tureht flaisa-kas par fawu Emiliju.

Bij jauka un filta pawafaras deena; Sausuma fga nams bija grefnu fwehtku uswalka tehrpts; fulaini flaidaja fchurp-turp pa plafchajam nama ruhmeht, kas bij ar weeseem pohr-pahrim pilditas, ehdeenus un dshreenus teem pasneegdami. Salda musikas flana winaojahs plafchajahs ruhmes. Sifruiga preeziba un jautriba waldija wifa nama. — Schodeen fwineja kahsas Sausuma lungs ar fawu Annina, kas baltu fihda fleite tehrpufees, bij apbrehnojami flaisa. Ari Adolfs ar fawu Emiliju nehma dshwu dalibu pee fcheem preefeem. Wiswairak Emilijas kruhtis winaojahs ne-isteizamas juhtas. Wina jutahs pilnigi aplaimota, jo Adolfs to mihtleja atkal ar pirmo jaunibas mihtefibu. Ari Anninaf paliks fchi deena dahrga peemina; jo fchodeen peepildijahs winaf firsnitgala wehleschanahs, — wina tawa Sausuma laulatata draudse ne.

Vatweefchu laifrafstu redaktoreem.

Lai nu ari newar zaur-zaurim weenadibu muhsu ortografija panahkt, tad tomehr daschas leetas gan waretu weenotees. Ta par prohwi daudfi raksta: „tatschu“ (doch), fur buhtu jaraksta: tadfchu; jo fchis wahrdi ir faliktis no „tad“ un tahs bes nosfimeschanas efschahs gala-filbes „fchu“, — tapat ka: kaut-fchu. Tatschu ir pawifam zits wahrdi (gen. plur. no tazis, taze). „Schini upa daudfi tatschu“ (fawu keramo weetu). Kad nu to wahrdi „doch“ rakstam tatschu, tad tas naw pareifi. — Id.

Atbildes.

Behdulin: „Behrinderi ir amata-wihri, kas tapat, ka mehs wif, stahw apafsch teefahm. Ja kahds buhtu noscedjees pret fawu amatu, tad jam wajadsehe atbildeht teesu preefcha, bet laifrafiti, gan maj „Watweefchu Awises“, naw preefch amata-wihru noteefafchanas, — kas naw pee teefahm apfuhdjeti, nedj ari no tahm atrafti par wainigeem. Kad „behrinderis“ tahs winam ustizetahs meitinas labumu un pat gohdu tik mas eewehrojis, ir lohti janojehlo, bet spreedumu newaram par to tafihht, jo efam par to leeti dshred ejufchi — tikai no weenas puses. — Par ftan pateizamees.“

Forstmanin: Lubi. Drihs litfim drukā.

R. S.: Kaudfifim isleetaht.

Sahna Ar.: Stahstis itin jauls; bet us isleetafchanu buhs jagaida, jo ziti preefcha.

G. B.—g.: Faktis us meitahm ir tik nejauls preefchmetis, kas gan lohti norahjams, bet fo Awises negribam litf.

„Lawam wezam pafihstamam“: Leeta ir nopeetna; tamdeht ja gribeht par to rakstihht, tad raksteet ihpafchu ftanojumu un ne wis „Dhlfch-keru papum“.

Basnizas un fkolhas sinas.

Weens Kungs, weena fristiba, weena tiziba.

Rahditajs: Preekschime, kam jadsenahs pakal. Sinas. Rahds wahds par „faktas-
fkolhas“ augteem. Par pahrmahzichanu fkolhas. Klusa wehleschanahs zc. Pahrs-
stats par Widsemes fkolhas buhschannu. Dahwanas.

Preekschime, kam jadsenahs pakal.

„Latw. Nwifes“ mums beeschi ween nefs sinas par fkolhas-namu zelschannu un eefwehtichannu. Tahdas sinas mums ir mihtas, jo dsir-
doht preezajahs ne wis ween tee, kas pee fkolhas-nameem ir strahda-
juschi un publejuschees, bet ari ziti, kas mihle Latweefchu plaukschannu.
Lai nu ari schihs „sinas“ ir labas un patihkamas, tad winas tomehr
wairak un ihpaschi simejahs us muhsu fkolhu ahrijo buhschannu.
Schoreis dohschu sinu, kas simejahs us muhsu fkolhu eefschkigo buh-
schannu, sewischki us Rudbahrschu fkolhu. Baschu leetu uslukhoju
par „preekschimi, kam jadsenahs pakal“.

Wispahrigi nemohi, ar tautas-fkolhlam Widsemé un Kursémé
war buht ar meeru, jo tahs eet kreetneem sohteem us preekschu. Bet
weena siná rohnahs daschas weetás truhkums, no ka neweens newarehs
faziht, ka naw. Un schihs „truhkums“ pastahw eefsch tam, ka pee
muhsu jaunellehm, kas ar puifeneem tohp kohpá mahzitas un audsi-
natas, par mas eewebro winu kahrtu un winu nahkamo dsihwi. Pa
leelakai dalai meitenes to paschu mahzahs, ko puifcheli, un wairak
neka. Tá tad dasch tautas draugs un paidagogs jeb behnu audsina-
tajs paleek skumigs, kad reds, ka muhsu meitenes, — kas taf ar
Deewa palihgu buhs mahtes nahkamai pa-audsei, un kas paliks da-
schas par fainneezehm un daschas attal eestahfees zitás dsihwes kahr-
tás fawu moifiti pelnidamas, — til mas tohp mahzitas un isglihto-
tas seeweefchu darbós, un radinatas pee tahdahm darischanahm, kuras
ihpaschi parahdahs seeweefchu isweiziba, ustiziba un kreetniba. Tas
masuminsch no rohkas-darbeem u. t. j. pr., ko meitene lihds 12. dsih-
wes-gadam no fawas mahtes jeb gahdneezes mahjás buhdama eemah-
zijahs, ir wis, ar ko wina pehz eefwehtichannas eestahjahs muhsu sa-
dsihwé. Tá tad gadahs, ka meitene neproht ne zimdinu no-adiht, un
kad kahda jakina ja-usschuhj, tad jamelle, kas to proht, jo fawós
fkolhas-gaddós no tahdahm un tamlihdigahm leetahm naw neka dabu-
jus redseht. Zif labi tas ir, kad muhsu meitenes jau par fawu fkol-
las-laiku zil-nezik mahzahs rohkas-darbu, ka tas p. p. wisas pilsehtu
fkolhas mehds notikt, waj nu paschas fkolhas, waj ari pensijas, un
zil labi un teizami tas iraid, kad muhsu pagasta-fkolhas ne wis ween
fkolhotaja azis skatahs us meitenehm, bet ari kahdas prahtigas see-
weetes jeb fkolhotajas, kas eewebro daudskahrt to, ko wihreetis nespehji
eewehroht, jo tahdá wihlé fkolhneezes atrohn fkolhá ne ween tehwa
weetneeku, bet ari mahtes weetneezi, kas jaunellehm fkolhu padara jo
mihtaku, jo swehtigaku. Schini siná Rudbahrschu fkolha no Ok-
tobera mehnescha ir uslukojama ka laba preekschime. Sché pee mei-
tenehm strahdá fkolhotajam blakam ihpati fkolhotaja, kas wisós see-
weefchu darbós lohti isweiziga. Fkolhas mahzibas pasneedi pats
fkolhotajs; bet kad mahzibas stundas beidsahs, tad meitenes, no pui-
feneem schkierdamahs, nahf fkolhotajas ustraudsihá un kohpschanná.
Zif tilai laiks attauj, fkolhotaja mahza rohkas-darbós, mellé meitenu
firdis stahdiht mihlestitibu us tihribu un kahrtibu mahjás, eepaschistina
ar wisu wajadsigahm seeweefchu darischanahm pee mahju buhscha-
nas; wahrdu safohi, zenschahs pehz tam, ka meitenes, fkolhu atstah-
damas, ari schini siná nemtu ko lihdsi fawá nahkamá dsihwé. Par
wisu scho teizamo un ne wisai lehto eerikti Rudbahrschneeki war pa-
teiktees sawam kungam, ihpaschi Rudbahrschu zeenmahtei Thea von
Firks, dsim. Schöpping, kas ais mihlestitibas us Rudbahrschu jaunel-
lehm par wisu to til laipni gahdaja. Senal Rudbahrschu zeenmahte
tilai kahdas 6 meitenes lika tahdá wihlé pati us fawu kosti u. t. j. pr au-
dsinahrt; tagad schis labums tohp wisahm pasneegts. Bet lai schai
preekschime dsihthos tschakli pakal, tad papreeksch japaleek par
„preekschimi“ tai mihlestitibai, kas us scho eegrohsijumu dsihdama
dsina.

Rahds fkolhas draugs.

Sinas.

Peel-Gleijas fkolhas-nams tapa eefwehtichts 30. Novemberi.
Laudis pulzejahs no malu-malahm, lai pehz dascheem publineem wa-
retu dalibu nemt pee schihs preeka- un gohda deenas. Wispirms j.
mahzitaja fgs tureja frfnigu un jauku runu par Zehkaba wahrdeem:
„Teescham té ir Deewa nams, té ir debefs wahrte“. Tad j. Behr-
Wirzawas barons von Behra fgs lahpa katederi un usbildinaja fa-
pulzejuschohs; peemineja, ka Gleijas fkolhas-nams esohi tas pirmahs
Sefawas draudse, kas ir buhwehts pehz jauná fkolhas likuma isfludi-
naschannas, un wehlejahs no firds, ka schis nams Gleijas pagastam
atnestu dauds swehtibas un buhtu ari ziteem pagasteem par labu preeksch-
sismi. — Tad fkolhotajs Grauses fgs runaja par fadschwi un behnu
audsinaschannu. Tad kahds pagasta-waldes lohzehtis dewa pahrskatu
par fkolhas buhwi, no ka dabujahm sinahrt, ka Gleijneeki bij papreeksch
nospreeduschi buhweht weentahschigu fkolhas-namu, bet pehz fkolhas-
waldes padohma bij zehluschi diwtahschigu namu. Fkolhas-nams,
lihds ar stalli, wahgust un flehti, ko buhweja kohpá ar Sefawas mah-
zitaja pagastu, esohi maksajis 12¹/₂ tuhft. rublu. „Aismirssim,“
ta zeen. runatajs fazija. „Aismirssim publinus un grehtibas, kas bij
jazeesch; aismirssim daschus schkehrschlus, kas bij japahrwar; aismir-
ssim ari leelo kapitalu, ko isdewahm, sinadami, ka wis tas ir notizis
par labu muhsu behrneem un nahkamahm pa-audsehmi!“ Pateizahs
Gleijas zeen. grafha kungam, kas bij atwehlejis wajadsigohs buhw-
kolhus, ka ari 6 puhra-weetas semes preeksch fkolhas-nama. Ari pa-
teizahs muhsu Augstam Kungam un Keisaram, zaur kura schehlaltibu
un tehwa waldischannu mehds Latweefchi esam nahkluschi pee tahdas lab-
klahschannahs un raschenas plaukschannas.

Lohti eewehrojama bij zeen. Wolnera fga runa, kura plaschi,
skaidri un weilki isstahstija, ka Latwijá ar fkolhlam ir gahjis. Pee
tam peemineja „wezo Stenderi“, kas jau sahka par Latweefchu fkol-
lahm gahdaht; peemineja, ka ihpaschi ar brijwestibu ari fkolhas siná
nahza jauni un labaki laiki u. t. j. pr. — Wehl runaja daschus wahr-
dus, kas lohti pee firds gahja — zeen. Mahdschu fkolhotajs. Pehz
tam bij ballé.

Alex. W—ters.

Raibeneeku fkolhas-nams tika schogad par eefschu pilnigi
pahrbuhwehts. Lihds schim nebij neweenas gufamahs-, nei ehadmahs
istabas ihpaschi. Nu ir eeriktetas diwi gufamahs istabas apaschá,
kur wairs nebuhs fkolhas-behrneem maifini pee semes jaleek, un weena
ehdamá istaba augschá; wisas ar peenahzigahm sildischanahm. Tad
ari par leelu atweeglinaschannu fkolhas-behrneem tika sehtas ruhme aka
israkta un gruntigs pumpis eerikthehts, kamehr lihds schim pa ¹/₂ werstes
— un wehl pret kalnu — uhdens bij janefs. — I.

No Talssem. Ka esam dabujuschi dsirdeht, tad lihdsichinigaís
Talsu fkolhas inspektors Tichtera fgs, kas lihds schim Talsu fkolhu
wadija un tagad ir is schi amata isstahjees, bij nodohmajis no 7. Jan-
wara dibinahrt ihpaschu Wahzu sagatawoschannas fkolhu. Fkolhas-
nauda ir 10 rubl. par pusgadu. Kas grib scho fkolhu apmelleht,
tohp luhgti, lai peeteizahs pee laika. Tichtera fgs ir posschams ka
kreetnis fkolhotajs un paidagogs. Tá tad zeram, ka wina fkolha jo
labi plauks.

Widsemes mahzitaji ir preeksch Wolgas bada-zeetejeem fakrah-
juschi fawás draudses 6442 rubl. un 23 kap. Schihs dahwanas
leezinadamas apleezina, ka Widsemneeki ir pratuschi fawu mihlestitibu
darbós parahdiht. Wehlamees, ka Deews schihs mihlestitibas artawas
bagatigi swehtitu tillab pee dewejeem, ka ari fanehmejeem!

Igaunija. Par Igaunijas laukfkolhlam 1879—80. lasam
schahdas sinas: fkolhu skaitlis pawisam bij 529; no tahm bij pa-
gastu fkolhas 495, kesteru fkolhas 4, elementar-fkolhas 6, muifchu
fkolhas 7, weendeenas fkolhas 3, draudses-fkolhas 13 un 1 Sweedru
seminarija; no fenakahm fkolhlam 2 bij beiguschahs, bet to weeta 7
no jauna zeltas. Jaunu fkolhas-namu uszehla 19; wehl pastahweja 84
fkolhas-nami, kuri ihsti nebij derigi, waj nu par masu buhdami jeb zitadi
ka. — Fkolhotaju alga 48 fkolhas tika pa-augstinata; bet tomehr wehl
bij 115 fkolhotaji, kuru gada-alga nefasneedsa 100 rubl. — Fkol-

lojamo behrnu fkaits bij 37 tuhft. 897; no fcheem 32 tuhft. 673 fahrtigi apmekleja ffohlaas. Nokawefchanas, peemehram nemoht, notika lohti maf. Sekmes wifur bij labas. Za tad war preezatees, fa laba fohlis ffohlaas fina atkal fperis uf preefchu, un ir zerams, fa truhkumi, kas fchur-tur parahdijahs, ari nahkfoscha gada ees mafumä.

Rahds wahrds par „fakta-ffohlaas“ angteem.

Muhfu apgabals ir pefklaitams pee teem isglichtoteem un upplau-fufcheem widutscheem fadsihwes fina, kuri proht labi uswestees un istu-retees; bet ari netruhtsi tahdu pufmahzitu, kas tikai kahdu „fakta-ffohlu“ apmeklejis un tad tuhftit sewi zildinahs par fmalki mahzitu un lohti isglichtotu. Tahda indewe fcheijenens aptuweene plohfahs, un pa leclakai dalai ir atrohnama un beeschi ween dsirdama pee fcheijenens fainneeku meitahm, jeb fa winas sewi labprahht mehds faultees — par jaunkundsehm, ja tikai kahda meestina- jeb zita „fakta-ffohla“ kahdu gadu gahjuschas. Tahdu „fakta-ffohlu“ preefch fcheijenens apgabala jaunkundfchu isglichtibas ir laba teefa. Ffohlaas tohp maditas no kahdas kundses. — Ta manim isgahjuscha gada pehdejäs deenas it nejauschi kahda fapuzje trahpijahs farunatees ar kahdu — jaunkundsi, kas ari teizahs, fa esohht apmeklejusi kahdas gadus H. kundses — ffohlu. Zauki fkan, kad faka, fa daschus gadus meestina ffohlu apmeklejusi; bet kahdi augli tani laika panahkti, to dsirdesim tahlaf. — No eefohluma gan gahja faruna weenkahrscha; bet arween tahlaf runä eelaidsamees, jaunkundse gribeja fawu mahkslu israhdiht swefchas walodas „wofabelos“, zif un kahdas mahzijufees, un no fureem „ne traks, ne gudris“ newareja tapt. Gefakumä neta launa nedohmaju, bet tiloi klauffjohs un gaidiju, zil tahlu tad ihsti winas mahksla steep-seees. — Labs puhlis ari nahza ahra un gahja, fa grabeya ween, lihds kamehr pati wairs newareja fapraft tohs wahrdus, fo runä eepina, nedsi ari tahs dohmas, fo gribeja isteikt, — un wifu beigas bij tapat, fa pee Bahbeles tohrna, fur weens ohtra walodu un dohmas newarejam fapraft, lai gan abi latwifli runajahm. — Tahdi ir to jaunkundfchu augli, furas zaur „fakta-ffohlahm“ fmalkumu un isglichtibu zenschahs eeguht. Mihlo Latwu walodu, fo „tautas-ffohla“ wispirms eeguufchas, ir pa dakai „fakta-ffohla“ ilgu laiku pawadidamas aismirfufchas, un pa to starpu naw spehjuschas zitu walodu ee mahzitees. Ja ari Latwu walodu tahdas no meestina- jeb zitas „fakta-ffohlaas“ fmalki mahzitas jaunkundses reis atkal mahjäs pee we-zakeem pahrnahkfufchas runä, tad ari to pufchko zil raibi ween proht ar „frantschu“ jeb ziteem swefcheem teikumeem, un uspuhfchahs fa „pahws“ fawas fpalwas. Pee tahdahm tas fakams-wahrds pateesi taisnibu israhda: „Ne zepts, ne wahrhts!“ — Ta tad mihlee wezaki, kam meitinas ffohla jaraida, apdohmajeet jau eepreefch itin labi, fur un kahda ffohla juhs fawus behrnus nodohdeet. Tas naw wis weena alga, kad til ffohla, fa daschi wezaki mehds usleesitees, fazidami, mana meitina Pauline jeb Lisete daschus gadus tahs un tahs pilsehtas jeb meestina G. jeb Q. kundses ffohlu apmekle. Daschas tahdas „fakta-ffohlaas“ atrohnahts, furas ffohlena garu pawifam famulfina un apstulbo swefchahm walodahm (jo latwifli jau tahdas newawifam nemahza), un beidsiht behrns neta neta, no fura gala fahlt un fura beigt mahzitees. Turklahht ir ari ta libele, fa dauds mahzhts, bet neta naw eemahzhts, un pee tam deewegan naudas un tas labakais laiks preefch behrna mahzifchanahs weltigi iifchkehrdehts. — Ta tad, mihlee tehwi un mahtes, greeschat ar laiku fawu wehrribu uf fawu behrnu labklahfchanu un winu ffohlaas angteem — pilsehtu- jeb meestina ffohlaas fuhfidami, tad wehlah nebuhs pafcheem janofchehlo un warbuht nepatiffchanas jadsird, kad ffohla ir fuhthts un neneeka laba neproht. Ja nu pafchi ffohlaas nepatiffcheet un neta neet, fura un kahda pilsehtas ffohla ir ta derigaka, tad to padohmu no fawas pufes dohmu, fa waijag greestees pee leetas-pratejeem un apklauffinatees. Zeru, fa ari ifkatris weeligais tautas-ffohlotajs, — jo teem ir ffohlaas buhfchana wairaf pafihstama, — ari labprahht ar padohmu ifkatram nahks pahhgä, ja par tam tikai apwaizafees. — Us tahdu wifsi buhtu zerams, fa ta „fakta-ffohlaas“ buhfchana if deenas ees mafumä, kas fchim brihscham beeschi ween eewestufees.

Seedons.

Schis rakts, sinams, nefihmejahs uf tahm pilsehtu ffohlahm, kas ir no waldivas pufes apfiprinatas, un tamedil ir labas un derigas. Rakts ari neruna no tahm jauneflehm, kas augstak ffohlaas, neta pagasta-ffohlaas, grib fawu isglichtibu dabuht, bet tikai no tahdahm, kas tautas-ffohlahm garam eedamas — ar „fakta-ffohlahm“, fa fakohht, tikai apohfchajahs.

Red.

Par pahrmahzifchanu ffohlaas.

Kad tagadejohs laikrakts usluhfojam, tad gan ne-atrafees gan-driht neweens nummurs, fura nebuhs atrohdamas isteiktas kaut-fahdas reformas dohmas, driht tani, driht zita fina. Zhsteni ta israhdahs, fa reformas garä ir pahrnehmis wifu zitu zenschanohs, un — lai ari daschu reis reformas uswalkä til tinahs fmahdeschanas garä. Zohhti daudsi ir to, kas til uf to ween tihko un prahto, fo sadabuht, lai waretu nosmahdeht un graifht pa awifehm. Daudsi dohma, wifsi lihds fchim pastahwofch esohht nonizimams un, fa wezu laiku atleekas, atmetams, un jaunäs, katra pagehreschanai peeclahjigas pahrgrohffchanas eewedamas. — Waj scho ruhpijo kuffeschanohs, jeb ari jauna laika garu warefim nosaukt par flitu un flahdigu? Ne buht ne! Kamehr tas paleet pareisas rohbeschäs, mehds til to ar preefu waram apfweikt, jo tas peerahda, fa tagadeja laika garä naw kuhtris, un nedohdahs wis ar to meera, kas tehwi-tehweem bij, bet zenschahs pahrlabodamas west wifu pee piluibas, un — par to tikai waram preezatees; bet — katrai leetai ir fawus mehds, un kas par mehru ir pahri, tas neder wairs leeti, bet fahde. Tapat daschu reis ir ar tagadejo reformas garu; tas teefcham wairs ne if reisas fo uszet, bet daudsreis tiklab to jau pastahwofcho, fa ari nule jaunä laika uszelto no-ahrdä lihds pamatam un atstahj til drupu lohpinu. Zhpahchi tad tas noteef, kad par reformas aiffstahwetajeem usmetahs wihri, kam spehla truhkst kautko labu uszelt, bet deewegan spehla, fo no-ahrdiht. Wri fakams-wahrds mahza: „Smahdeht ir weeglak, neta labaki dariht.“ — Dasch wairs nemelle algu eefch labas darboschanahs, bet eefch no-fmahdeschanas prahtofchanas, un preezajahs jau par to, kad atfifchana til tahlu, fa fo war nosmahdeht, un til fchakli tohs fmahdeschanas mehklus fatrenkä, fa tihri japabrhinahs par tahdu isweizibu. Ir jau ari alga, bet — no launa!

Ir lohti janofchehlo, kad wihri, warbuht ari zita fina labi isglichtoti, feras pee tahdas leetas pahrlaboschanas, kas wineem naw wis labi pafihstama, waj nu peedfihwes truhkumä, jeb ari jaunuma dedfiba, un ta fawus greifohs padohmus dohd pee jo fwarigahm leetahm, tahs jaudami un kawedami. Kas tur isnahks, kad maises-zepefs emafifhs fawus padohmus daktera dseedinafchanas mahksla? un ohtradi, ja dakteris maifitohs maises-zepeja mahksla, lai ari ta jo weenkahrscha israhdahs; tomehr katram fawa mahksla, un tas to proht jo labaki, kas ar to nodarbojahs pastahwigi. Tur tad teefcham rahdihts allis aklam zelu, un beidsiht abi kritihds bedre. Tadehl ne ifkatris labs prahtotajs ir labs labu reformu aiffstahwetajs, — un lai ari tahds ar fawem isfleegteem padohmeem neta fa lifchke, tee beidsiht parahdifees fawä wisleclakä ruhktumä; ta til buhs falda wilinafchana, un tam ne-apehkrigam pulkam pa prahtam, bet ne leetai pafchai par labu. Tahda pati prahtofchana noteef ari ffohlaas fina un tai jo fwarigä audfeschanas mahksla.

fo wifu ne-atrohdam par ffohlu un winas rihsfchanohs laikrakts?! Kad wihri runä no fawas bagatahs peedfihwes, tad mehds til waram par to pateektees, jo tas weizina muhfu ffohlaas darbu, bet — kad wihri, un warbuht daschu reis jaunefli, kuri knapi til-fo no ffohlaas-benka nowirfufchees, fureem naw it neta ffohlaas peedfihwojuma ffohlaas darba-lauka, un nei ari tas gohds, fa waretu runaht no fawu pafchu behrnu audfinafchanas, usmetahs ar fawu prahtofchanu, wifseem peedfihwojumeem par fpihti, par padohma-dewejeem un wadoneem, tad tee kawä ffohlaas darbu un fahde wifai pa-audsei. — Daudskahrt noteef, fa tee, kas pafchi wehl audfejami, grib mahzht audfeschanu. — Schini fina mums naw brihw eet tauffifchanas zetus, bet ja-eet pa tahdeem, kas jau ir atfihiti par labeem un derigeem; ne wis ifpildiht katra wehleschanohs, bet kalpoht wispahribai; ne wis mohdei un wifadeem laika gareem patikt, bet dsichtes pehz nahkamibas fwehtibas pilneem angteem!

Par tahdu laika- jeb ari wehl nelaika gara wehleschanohs es eefkatu „Balfs“ 65. nummura rakftu: „Sohdischana un tee-fachana ffohlaas“.

Minetais rakfts no A. Wifsemneeka fga karo pret ifkatru meefigu pahrmahzifchanu pee behrneem. Meefiga behrna pahrmahzifchana, jeb fa „A. W.“ fga faka, „meefas fohdi un fohdischana“ esohht wezlatku atleekas, jo tahdas fenlaiku dohmas esohht „ee-ehdusfchahs, fa zilweks ne zaur fo zitu naw nedsi waldams, nedsi labojams, nedsi eemahzams, fa ween zaur fiteeneem, zaur meefas fohdeem“. Zilweks esohht ta jamahza, fa tas dara labu tadehl, „fa tas ir labs“ un eemihst launu, „fa tas ir launs“. „Kas ar bahrgumu, lamafchanu un fiteeneem buhs audfinahts, tas ar teem pafcheem lihdsfleem ween-weenigi esohht waldams un noturams.“ To esohht atfinafchas teefas un

waldibas eestahdijumi, un tamdeht „meefas fohdischanu“ atzehlfuschi pawifam. Tikai muhsu ffolhlaas ween esohht schini sinā palikufchās pakalā, „meefas fohdischanu“ paturedamas. Nemahzifchanohs, flakta darba paftrahdaschanu u. t. j. pr. ne buht nedrihfstoht „fohdihht ar meefas fohdischanu“. Pawifam „nowezojufchahs“ (?) esohht tahs dohmas, ka „flohlu fohdi“ esohht „tehwifchli fohdi“, un „flohlaas rihlfte, tehwa rihlfte“. Ur tahdahm „eestahstifchanahm“ tee „garigee audfinataji, ihpafchi ffolhlotaji“ griboht few pascheem to eemelft, kā ari laufchu azis fohdischanu mihfstinahht. ... Kad fohdiba pee kahda behrna tohpohht ifdarita, waj no tehwa, ffolhlotaja, waj zita, tad tai azumirfli fohditajs esohht muhscham no dufmahm pahraemts. Un fur dufmas esohht, tur ne muhscham newarohht buht mihflestiba weenā paschā reisā un azumirfli. Dā tad „meefas fohdi“ ffolhlaas nedrihfstoht notift.

Pat palaidnibas un nekahrtibas, ko ffolhlotajs patš reds daram, ffolhlotajs bes formaligas ismekleschanas un spreeduma taififchanas nedrihfstoht „fohdihht“, jo tad esohht patš tai leetā leezineeks, apwainotajs un fohgis weenā paschā persona. Ari nedrihfstoht to us weetas ifdarit, jo „fohditajs“, no launuma jeb nedarba aifkerts un fagrabhts, nekad ne-esohht pee wajjadfigā, wewelā (!) un aufstā prahta. Jo tahda „fohdifchana“ esohht „klaija laufchanahs“, kas „apkaunejohht ffolhlu eestahdijumus“.....

Pee noseegumu ismekleschanas ffolhlotajam jabuht jo ismanigam. Kad nedarbs pilnigi peerahdihts, tad tomehr nedarba daritaju nedrihfstoht „fohdihht“, ja patš ne-atfihstahs par wainigu. Wajagohht wispirms doht laiku, lihds furam nedarba daritajam jafaka, waj nedarbu darijis jeb nē. Kad leedsahs, tad nedrihfstoht „fohdihht“, bet fohda weetā esohht ja-iffaka wifu ffolhneeku preefchā, kā apwainotais, lai gan patš ne-iffaka fawu noseegumu waj nedarbu, tomehr no ffolhlaas pufes teef atfihhts par wainigu un no schelohhts (!?).....

Ffolhlotajam ir jafargajahs no partijas gara. Daschi behrni ffolhlotajam esohht mihtaki winu teizamā karaktera u. t. j. pr. deht. Bet tā ffolhlotajs pee ismekleschanahm un spreedumu spreeschanahm nedrihfst nepawifam likt maniht, starpibu lildams pehz daritaja un ne wis pehz pahrlahpfchanas leeluma.....

(Zurpmat wehl.)

Klusa wehleschanahs wezā gada beigās, fihmejotees uf Latweefchu ffolhlu buhfchann Mihgā.

Zenschanahs pehz ffolhlahm ar Latweefchu mahzifchanas walodu, ja nemaldohs, pee Latweefchu tautas aifgahdneem ir wehl wezaka, nekā winas brihwesfiba. To jau redsam daschā weetā pat is wezā Stendera rakfiteem, furfch dsihwoja no 1714.—1796. gadam. Bet kad nu zilwezes attihstibā nenoteek nekahdi peepeschli lehzeeni, tad ari Latweefchu tautas ffolhlaas, attihstibas sinā, ir falihdsinajamas ar auglu-lohku, kas tikai pamasinam usdihdfts, falapojis, aug, seed un gatawojahs uf auglu nefchanu.

Bet waj tadeht winu truhkums ari tagad, 1880. gadā, kaut kahdā kahrtā wehl ir aifbildinajams? Ne buht nē, ihpafchi fihmejotees uf elementar-ffolhlahm. Kas atfinis, ka tik ffolhlahm wairumā rijoht war masinatees laufchu nabadsiba, un tik zaur kreetnu audsinaschanu no behrnu kahjahm war ar laiku lihdssehts tikt tam launumam, kas jo gaischi parahdahs muhsu zeetuma-namu pahrpildifchanā, tas ari neleegs, ka pirmahs mahzibas ifkatram behrnām der pasneegt tai walodā, furu behrns wispirmal no faweem wezakeem ir eemahzijeos un ffolhlā jau atnes pa datai gatawu. Kadehht tas tā wajjadfigs un ne zitadi, to peerahdiht naw gruhti.

Mihgās pilsehtas elementar-ffolhlotaji, uf pilsehtas-waldes pee-waizajumu, ne fen atpakal ir atbildejufchi, ka pat leelakajās Wahzu elementar-ffolhlaas Latweefchu behrneem pa-eimohht 2 gadi, kamehr tee tahs mahzibas, kas teem tur Wahzu walodā tohp pasneegtas, warohht fapraft, t. i. kahdu weeglu lasamu gabalimu ar dauds-maf faprafchanas lasiht un p. peem. Kahdu bihbeles-stahstu mahzifli atstahstihht. Beenemfim, ka schis laikš zaurmehrā ir riktigi aprehkinahts, kas tad nu noteek ar Latweefchu behrnu eefscheso attihstifchanohs schinis pirmajās 2 ffolhlaas-gaddās? Pehz fawas behrnu dabas — dsihwibas pilni un eedohmās rohfigi buhdami, tee nodarbojahs gara dslumōs pat jau pa mahzibas-stundu laiku daudfreis tik ar zitahm dohmahm, bet ne wis ar ffolhlaas mahzibu paschu. Kad nu ffolhlotaji tohs fawas ifflaidibas deht fahk norahht un fohdiht, tad daudstahrt noteek, ka ne ween ffolhlotaju personas, bet ari wifas ffolhlaas mahzibas jau no pascha eefahkluma teem kluht fuhras un reebigas. Ja nu wehl gadahs

ffolhlaas-beedri, furu teem dohd nelahga mahzibas un nelahga preefch-fihmes, waj ja teem mahjās un behrnu kohretōs naw deewēgan ruh-piga usraudfifchana, tad tee nokliht ne reti uf zitu pusi, bet ne wis uf to, uf furu ffolhlaas tohs gribeja wadiht. Dā dasch Latweefchu behrns, Wahzu ffolhlaas eedams, paleek par palaidni un neleeti, bes ka ffolhlotaji to par tahdu buhtu gribejufchi ifaudfinahht un padariht.

Tehwu walodā pasneegtahm ffolhlaas mahzibahm turpretim ir glufchi zitads audsinaschanas spehks pee behrnu tikumibas. Birmahs fkanas, ko behrni no schuhpōka malas is fawu wezaku mutes dsihdejufchi, teem wifu muhschu fkan kā labdeenās. Tadeht mihtsch teem ir ffolhlotajs, kas fawas pirmahs mahzibas schai walodā pasneedi, mihtas un dahrgas teem ir ari tahdas ffolhlaas mahzibas. Ihti fakohht: schahdas mahzibas teem kerahs labaki pee firds un ifglihto labaki firdi, nekā fweeschadas. Un ko gan zilwekam lihds pilna galwa gudribas, ja firds tam paleek tukfcha un zeeta kā akmens? Ur galwas gudribu ween tas nekad nefaguhst eefschliiga meera un eefschligas laimes.

Jau tas wis muhs flubina, nerimtofchi ruhpetees par Latweefchu ffolhlu dibinaschanu preefch Latweefchu tautibas behrneem. Bet ohtris, wehl swarigaks eemeflis, to dariht, ir Latweefchu tautiba pati. Schogad, wifu Kreewijas tautu jubilejas gadā, par spihhti wifseem apwahzinatajeem, jo skolaki ir atfkanejufchahs tahdas balfts, kas faka, ka Latweefcheem buhs dsihwoht kā tautai un ne tik ween kā laufchu baram. Ja nu tam tā buhs notift, ja augstā waldiba tā grib un schehligi atfauj, tad Latweefchu ffolhlaas wajjadfigas ari fklaidras tautibas ufturefchanas labā. Jo furu tauta pastahw un war pastahweht bes tautifskahm ffolhlahm?

Bet zil tahlu Mihgās Latweefchi ar Latweefchu ffolhlahm notezejufchā gadā ir tikufchi? Janoschelo, ka tee wehl lohti maf uf preefchu kluwufchi. Gan nu Mihgā schim brihscham atrohnahs 6 ffolhlaas, furās ari Latweefchu waloda par mahzifchanas walodu teek leetata, bet weena weeniga Latweefchu labdarifchanas beedribas meitu ffolhla ir Latweefchu walodu par mahzifchanas walodu programā u-nehmuft wifās klafēs. Waj schi zaur to jau par tahlu ir aifskrehjust? Ne buht nē, kad eewehrojām, ka Pohleem ir gimnastijas ar Pohku mahzifchanas walodu un ka uf laufeem Widsemē pastahw jo kreetnas draudses-ffolhlaas, fur ari Wahzu walodai blakam — wifās klafēs Latweefchu waloda ir mahzifchanas waloda.

Ta neweenprahftiba, kas Mihgā pee Latweefchu ffolhlu dibinatajeem walda, pa datai gan ir zehlfusees zaur to, ka Latweefchu beedribas paschas neturahs ffolhlu sinā deewēgan zeeti lohpa. Bet pa leelakai datai pee tahs ir wainigs ari tas, ka Mihgās Latweefchu ffolhlu ffolhlotajeem, furu tatschu ari ir lihdsfpreedeji pee ffolhlu nodibinaschanas, kahrtibas un mahzibas sinā, pascheem fawā starpā naw nekahda fakara, nekahdas weenprahftibas. Lai nu pehdejee dauds-maf kahdu weenprahftibu panahktu, deretu, ka tee jaunā gadā isrihlotu ari fawā starpā tahdus pat fa-eefchanas wakarūs, kā pilsehtas ffolhlotajeem ir Wahzu paidagogifkee wakari, fur fawustarpigi zits zitam pafinotu fawus peedfihwojumus ffolhlaas darba laukōs un pahrspreestu daschus Latweefchu ffolhlu mahzibas lihdslektus. Tahdas fa-eefchanas waretu notift jel reisi par mehnesi un esmu pahrlcezinahhts, ka winas nepaliktu bes fwehtibas.

Beigās wehl wehletohs, ka Mihgās Latweefchu beedribas nepagurtu, wifadā sinā Latweefchu ffolhlaas buhfchannu awgahdaht ar wajjadfigo kapitalu, jo pilsehtas-walde fklaidri un gaischi ir isteikufi, ka wina masakais schim brihscham preefch Latweefchu ffolhlahm wehl nekā negriboht dariht.

B. Silinsch.

Kedalkijas peesihmejums. Ur ihstu preeku mehš apfweiginam scho Silina fga rakfu „B. B“. Ta ir nopeetna wihra balfs, kas apleezina, ka neweena tauta newar pastahweht bes wainigam ffolhlahm. Un tahda balfs zitadi fkan, nekā tahdu wihru balfs, kas schā un tā lohlahs, gribedami eestahstihht, ka tautiba pastahwefchoht, kad ari tautifku ffolhlu weetā eestahtohs kahdas zitas tautas ffolhlaas. — Elementar-ffolhlaas ir tee pihlari, uf fureem ifkatra tautiba atfpeeschahs; kas grib tautibu isrihzinahht, tee raknā gar fcheem pihlareem, jeb zeesch klusu un pat aifstahw scho darbu, kad reds pee fcheem pihlareem raknajam. Pee schi raksta, ar ko pa leelu-leelai datai efam weenis prahfts, peespraudifim tikai kahdus wahrdimus:

Kas ir fazihhts par 2 gadu laika tehreschannu Wahzu elementar-ffolhlaas, fihmepees gan ari uf zitahm elementar-ffolhlahm, kas naw Latweefchu elementar-ffolhlaas, un ne wis ween uf Wahzu elementar-ffolhlahm, jo waj ari tur wifas ffolhlaas mahzibas jau no pascha eefahkluma behrneem nebuhs „fuhras un reebigas“? — Lohti mums buhtu patizis, kad z. rakfneeks buhtu fihfaki apfihmejis muhsu „apwahzinatajus“. Tahdi wispahrigi teikumi fazel tikai ne-ustizibu un paschu leetu ne buht newed fklaidribā. Sifruigi

wehlamees, ka jaunajā gadā tahdas druffas, kas fchur-tur tohp eemehtatas un muhsu meerigo fadsihwi trauze, netaptu fehtas! Mehš wehl ne-efam neweena wahrdina lafjufchi, kas flubinatu us Latweefchu pahrwahzofchanu. — Lai ikkatriš dſenahs pehz augftakas gara ifglhibas zaur tahs tautas peepalihdſibu, ko preefch tam ir few ifwehlejees; bet pretofimees ikkatram, kas Latweefchu tautu grib pahrtautoht!

Pahrſkats par Widſemes ſkohlās buhfchanu.

(Walfas aprinka garigā ſkohlū-pahrkuhta Brandt fga konferenzes-runā.)

Esmu ikkatru reis Walfas aprinka ſkohlotažu ſapulzē dewis pahrfklatu par ſcha aprinka pagahjuſchā gada ſkohlās buhfchanu. To ar ſchoreiſ daridams, es gribu ſklatitees ari uſ zitu aprinku ſkohlās buhfchanu un to ar muhsu aprinku ſkohlās buhfchanu ſalihdſinaht. Preefch ta man ir dohts materials ne ween zaur tahm kahrtehm, ko riterſchaftes ſtatifiſkas komitejas ſekreteeris v. Jung-Stilling fgs faſtahdijis, un fur pahrfkatē redſams par wiſu Widſemes ſkohlās buhfchanu, bet ari tanis ſkohlās ſinās, ko zeen. ſchulrahts Guleke fgs dewis wirſſkohlās teeſai 28. Nowemberi ifgahjuſchā gadā. Schahs ſkohlās ſinās ir drukatas un wiſahm ſkohlū waldibahm peefuhittas.

Wiſapreefch uſ mahjas-mahzibu ſklatidamees redſ, ka ta neteef pahrfklatita tik no mahzitaja ween, bet dauds weetās ari no baſnizas pehrmindereem un pagasta-ſkohlotažeem. Gandrihs wiſās malās dſird ſuhdſejamees, ka ar mahjas-mahzibu wehl paſlikti eiyoht. Tapehz naw ko brihnitees, ka dauds behrni atraujahs un nenahk, kad weeti-gais mahzitajs tohs fafauz uſ pahrklaufſchanu. Widſemes Latweefchu dalā ir 5234 tahdi behrni. No ſcheem peeder Walfas aprinkam 913 behrni. Pee ſcheem 913 behrneem ir peefklatiti 600 Smiltenees draudſes behrni, kas naw tapehz pahrklaufiti, ka tur ilgu laiku nebij mahzitaja. — Widſemes Igaunu datā ir palikuſchi nepahrklaufiti tikai 1471 behrni. — Daſchās weetās ir dohmahts uſ mahjas-mahzibas weizinaſchanu un laboſchanu. Un tapehz ir eetaiſſitas preefch mahjās ſlikti mahziteem behrneem waj ihpaſchas nodatas pagasta-ſkohlās, waj ihpaſchas ſtrahpes-ſkohlās ar ſtrahpes-ſkohlotažeem, jeb ari uſlikti ſtrahpes-nauda teem pee pahrklaufſchanas par wahjeem atraſteem behrneem u. t. j. pr. — Pehz manahm dohmahm ne ar weenu no ſcheem lihdſekkeem to nepanahks, ka mahjas-mahziba palika pilnigi laba. Sau tapehz to newarehs panahkt, ka arween ir waren geubti ſchohs ſtrahpes noſazijumus pilnigi iſpildiht. Tee wezaki, kas ne-atſiſht, zil leels labums nahk wiņu behrneem no mahzibas, tee uſ wiſadu wiſi luhkoha ſkohlās-waldibai pretotees un ſchkehrſchtus liht zekā.

Wiſlabaka iſleekahs mahjas-mahziba Walmeeras aprink; ſchē wiſmaſak ir uſdohtas no pehdejā gadā ſkohlās uſnemteem behrneem 64% par labi mahziteem. — Wiſſliktaki ſtahw ar ſcho leetu Walfas aprink, jo ſchē ir tikai 45% mahjās labi mahzitu behrnu. — Dauds ſliktaki mahza Widſemes Igaunu datā mahjās behrnus. Schē no pehdejeem ſkohlā uſnemteem behrneem zaurmehrā bijuſchi 2/3 ſlikti un 1/3 labi ſataiſiti.

Skohlās ir wiſā Widſemē 1060. No tahm ir 940 pagasta-un 120 draudſes-ſkohlās. Walfas aprinkim ir 116 ſkohlās, prohti 17 draudſes- un 99 pagasta-ſkohlās. No pagasta-ſkohlāhm ir ifgahjuſchā gadā buhwetas: Burgaſmuiſchas-, Wigandmuiſchas- un Emilſkohlā Smiltene.

Widſemē ir pawifam 81,705 behrni, kas eet ſkohlās. No ſcheem ir 67,865 pagasta-ſkohlneeki (prohti 41,499 paſtahwigeem un 33,864 atſkohlneeki) un 4840 draudſes-ſkohlneeki. Widſemes Igaunu datā ir 3117 ſkohlās-behrni wairak nekā Latweefchu datā. Walfas aprink ir 10524 ſkohlneeki (prohti 9800 pagasta-ſkohlneeki) (5869 paſtahwigeem un 3934 atſkohlneeki) un 865 draudſes-ſkohlneeki (ſtarp pehdejeem ir tikai 245 meitenees).

Iſleekahs gan, ka Walfas aprinkim naw wiſ maſums ſkohlū; jo to ir wairak nekā fimts. No ſkohlū rulleem ari redſ, ka winās naw tuſſchās. Daſchās ſkohlās ir pat tik leelas, ka bijis jaņem ohtris ſkohlotaže. Bet tomehr es ne ween pee kreisſkohlās teeſas ſehdeſchanahm, bet ari pee ſkohlū pahrluhkofchanahm eſmu daudſreiſ ſchelojees par ſkohlū truhkumu ſcha aprink. To es tapehz eſmu darijis, ka ir dauds pagasti ar wairak nekā 500 dwehſelehm, bet kam taſ weena ſkohlā ween (Mlawik- un Kalnamuiſcha Muſſnē, Litene Gulbene, Barmannuiſcha Gaujene, Seemeramuiſcha Dpekalnā, Rahgermuiſcha Walfā, Lugafchu pilsmuiſcha-u. t. j. pr.). Beſ ta ari ir wehl daſchi maſi pagasti pawifam beſ ſkohlāhm (Bez-Wahles-,

Dutkaſ- un Dlin-pagasti Trikatē, Schlukum pagasti Muſſnē). No ta nahk, ka Walfas aprink dauds behrnu gluſchi beſ ſkohlās uſaug. Starp mahzibas-behrneem pehdejā gadā ir bijuſchi 124 neſkohloti. Ka mana ſcheloſchanahs par ſkohlū truhkumu Walfas aprink ir pa-reiſa, to peerahda ari ſchulrahta Guleke ſkohlās-ſinās. Jo no ſchahm ſinahm redſ, ka neweenam aprinkim naw tik maſ ſkohlū, ka Walfas aprinkim.

Schāi aprink nahk uſ weenu pagasta-ſkohlū 208 behrni, turpreti Zehſu aprink

"	Walmeeras aprink.	"	"	185	"
"	Rihgas	"	"	184	"
"	"	"	"	161	"

Widſemes Igaunu datā ir dauds bagataka ar ſkohlāhm, jo Wilandes aprink nahk uſ weenu pagasta-ſkohlū 135 behrni

Behrnawas	"	"	"	113	"
Werawas	"	"	"	99	"
Tehrpatas	"	"	"	96	"

Walfas aprink wairadsetu wairak ſkohlū ſchahm draudſehm:

Muſſnei,	tur uſ weenu pag.-ſkohlū nahk	409	behrni,
Walfā,	"	296	"
Gulbenei	"	228	"
Smiltenei	"	220	"
Lugaſcheem	"	198	"
Trikatēi	"	174	"

laiſkam gan ſchini draudſē wehl wairak behrnu nahks uſ weenu pagasta-ſkohlū, ja mahjas-behrnus tā gruntigi iſſklatihs.

Schobrihd gan ir maſ zeribas, ka ſchinis draudſes jaunās ſkohlās zekā.

Skohlū truhkums naw ta weenigā leeta, ar ko mehš eſam pakalā Igaunu datas ſkohlās buhfchanai. Ja mehš jautajam, zil katrā aprink ilgs ſkohlās laihs, tad redſam, ka Igaunu behrni ilgaku laiku paleek ſkohlā, nekā Latweefchu behrni. Tehrpatas aprink ir katra behrna ſkohlās laihs gandrihs wiſur 4 ſeemas; ari Werawas aprink ir nolikts ſkohlās laihs dauds weetās uſ 4 ſeemahm. Latweefchu behrneem turpreti peeteek ar trim ſeemahm. Rihgas aprink wehl atrohd wiſu wairak tahdus behrnus, kas eet 4 ſeemas ſkohlā, prohti 4%; Zehſu aprink ir tahdu behrnu 3%, Walmeeras un Walfas aprinkos paleek no paſtahwigeem ſkohlneekem tikai druſku wairak kā 1% wehl zetorto ſeemu ſkohlā. Pee mums tas nahk no ta, ka 4 draudſes: Chrgumē, Lugaſchōs, Muſſnē un Walfā, neweenam behrnam neleek eet zetorto ſeemu ſkohlā. — Ir ari draudſes, kurās behrnus pat ne 3 ſeemas newada ſkohlā, bet tikai 2 ſeemas ween; tas noteek Pehterupē un Lubanē. Dſehrbenē, Raunā un Leſereē apmeklē meitenees tikai 2 ſeemas ween ſkohlū. Tapat gan ari laiſkam eet Walfas aprink: Gaujene, Lugaſchōs, Tiriſē, Walfā un Smiltene; jo mehš atrohdam, ka ſchinis draudſes 3. ſeemas behrnu, ſalihdſinajoht ar 2. un 1. ſeemas behrneem, ir gauſchi maſ, prohti:

Gaujene	ir	2%	treſcho ſeemas	behrni,
Lugaſchōs	"	7%	"	"
Tiriſē	"	19%	"	"
Walfā	"	19%	"	"
Smiltene	"	22%	"	"

Atſkohlās ari Widſemes Igaunu datā labaki teek apmekletas, nekā Latweefchu datā. To redſ no ta, ka Igauneem ir atſkohlneeku 30%, bet Latweefcheem tikai 20% ween. Tapehz tad tas zitadi newar buht, ka Latweefchu datā dauds behrnu pehz paſtahwigā ſkohlās laiha nemaſ wair atſkohlā ne-eet. Tas noteek ari ihpaſchi Kohneſē, Chrglōs, Leſereē un Muſſnē. Diwās Widſemes Latweefchu datas draudſes atſkohlū nemaſ wehl naw, prohti Leepkalnā un Dinamindē. Tahdas leetas Widſemes Igaunu datā naw uſeetamaš.

(Turpmat heigums.)

Dahwanas.

Preefch bada-zeetejeem pee Wolgas es ar pateizibu eſmu ſanehmis ſchihs mihleſtibas dahwanas:

No Apriku un Saleenes draudſes zaur Zeid lera mahzitaju 145 rubl. 5 kap.; no Subatas Wahzu un Latweefchu draudſes zaur Letza mahzitaju 256 rubl.

Lai Deems ſwehti dewejus ſawā ſchehlaſtibā!

E. Coſmann,
pahrweſis.